

Izpit "C"

- izpit psa spremljevalca

s preizkusom naravnih zasnov, poslušnosti in s preizkusom obnašanja v urbanem okolju

Sestava izpita

- **disciplina - A**, preizkus naravnih zasnov sledenja
- **disciplina - B**, ki zajema vaje poslušnosti s preizkusom obnašanja v urbanem okolju in izpitom za vodnika**
- **disciplina - C**, preizkus naravnih obrambnih zasnov psa.

V vsaki disciplini je možno doseči 100 točk. Za pozitivno oceno je potrebno v vsaki disciplini doseči najmanj 70 %. Starost psov za pristop k izpitu je dopolnjenih 15 mesecev.

Pes lahko pristopi k preizkusu vaj obrambe šele po pozitivno opravljeni disciplini "B".

V kolikor je pes že opravil izpit "B-BH, na izpitu "C" lahko opravlja v disciplini B samo vaje poslušnosti na poligonu.

**Če pes in vodnik opravljata kompleten izpit "C"/ preskočita izpit "B-BH/ in ga tudi pozitivno opravita, se v delovno knjižico vpiše tudi opravljen izpit "B-BH, ker je disciplina "B" na izpitu C, popolnoma enaka preizkusu, ki ga zahteva izpit "B-BH. Če ima pes že opravljen izpit "B-BH, mu ni potrebno opravljati drugega dela - preizkus obnašanja v urbanem okolju".

Disciplina A - preizkus naravnih zasnov sledenja

Povelje "išči"

<u>delo na sledi</u>	80 točk
----------------------	---------

<u>predmet</u>	20 točk
----------------	---------

<u>Skupaj</u>	100 točk
----------------------	-----------------

Pes išče predmet na 200 korakov dolgi, najmanj 20 minut stari vodnikovi sledi. Na sled je položen vodnikov predmet maksimalne velikosti 10x10 cm in debeline 1 do 2 cm. Vodnikova sled ima eno pravokotno kljuko spremembo smeri. Sodnik določi potek sledi glede na obstoječi teren. Začetek mora biti označen s tablico, ki mora biti zapičena v tla na levi strani začetka sledi. Vodnik (polagalec) se kratko pomudi na izhodišču in gre potem z normalnimi koraki v pokazano smer in po 100 korakih zavije v levo ali desno stran. Nato naredi še 100 korakov in odloži predmet med gibanjem na samo sled. Nakar se oddalji še najmanj 10 korakov v ravni liniji in se vrne nazaj na izhodišče. Tudi sprememba smeri mora biti položena z normalnimi koraki. Polagalec sledi na sledi se ne sme ustavljati ali kako drugače označevati sled.

V času polaganja sledi je potrebno psa umakniti iz vidnega polja sledi.

Sodnik in spremljevalci se v času, ko pes dela, ne smejo nahajati na območju, ki ga imata vodnik in pes pravico preiskati.

Pred sledenjem, ob nastavitvi na sled in med samim sledenjem se ne sme uporabiti prisile.

Čas za izdelavo sledi je 10 minut po začetku sledenja.

Delo psa

eno povelje za "išči" povelje za iskanje je dovoljeno na začetku sledi

Izdelava:

- vodnik pripravi psa za sledenje
- pes lahko išče prosto ali pa na 10 m dolgi vrvici
- vrvica je lahko nameščena čez hrbet, stransko ali med prvimi ali zadnjimi nogami
- pripeta je lahko na kovinsko ovratnico, ki ni nastavljena na zateg ali pa na obroček oprsnice za sledenje (dovoljena je klasična oprsnica ali opasnica (bočér) brez dodatnih pasov)
- dovoljeno je nošenje oprsnice ali ovratnice oboje ni dovoljeno in pomeni diskvalifikacijo za psa
- na poziv se javi vodnik s psom, ki je že pripravljen opremljen za delo in zavzame osnovni položaj pri sodniku. Najavi ali pes predmete pobira ali nakazuje
- na poziv sodnika vodnik psa počasi in mirno odpelje k izhodišču in ga nastavi na sled
- pes mora na izhodišču intenzivno, mirno in z nizkim nosom vzeti vonj
- nato mora pes z nizkim nosom, v enakomernem tempu intenzivno slediti
- vodnik sledi psu na oddaljenosti 10 m, na koncu vrvice. Tudi pri prostem sledenju mora držati razdaljo 10 metrov
- spremembo smeri sledi mora pes izdelati zanesljivo
- po kotu mora sledenje nadaljevati z isto hitrostjo
- ko najde predmet, ga mora brez vpliva vodnika takoj pobrati ali odločno nakazati
- nakazovanje in pobiranje predmeta je napaka
- nakazovanje je dovoljeno leže, sede ali stoje. Ko je pes predmet nakazal ali pobral, vodnik odloži vrvico in se premakne k psu
- z dvigom predmeta pokaže, da je pes našel predmet
- po končanem sledenju mora vodnik pri odjavi pokazati najdeni predmet sodniku.

Ocenjevanje:

- hitrost sledenja ni odločujoča, dokler je izdelava sledi intenzivna, enakomerna in natančna, pes pa pri tem kaže pozitiven odnos do sledenja
- preverjanje, ne da bi pes pri tem zapustil sled, ni napaka
- sprememba hitrosti na sledi, visok nos, iztrebljanje, kroženje na kotih, vzpodbujanje, pomoč z vrvico ali glasom med sledenjem ali pri predmetu, napačno nakazovanje ali pobiranje predmeta, lažno nakazovanje, se ustrezno ocenijo
- če se vodnik oddalji iz sledi za več kot je dolžina ene vrvice, se sledenje prekine
- če pes zapusti sled in ga vodnik pokliče ali zadržuje, sledi opozorilo sodnika, da mora slediti psu
- v kolikor vodnik opozorila ne upošteva, sodnik delo prekine
- če sled ni izdelana v 10 minutah, sodnik delo prekine
- delo do prekinitve se oceni
- - oceni se le predmet, ki je bil nakazan, kakor je bilo napovedano
- - lažno nakazovanje vpliva na vrednotenje dela na posamezni stranici
- v kolikor pes ne išče (se dalj časa zadržuje na istem mestu, ne da bi vohal iskal), lahko sodnik prekine delo, čeprav je pes na sledi.

Prvi del izpita- STROKOVNI IZPIT ZA VODNIKA PSA SPREMLJEVALCA

Strokovni izpit za vodnika psa spremljevalca je sestavni del »izpita za psa spremljevalca s preizkusom obnašanja v urbanem okolju«.

Strokovni izpit za vodnika psa je pogoj, ki ga mora vodnik kandidat izpolniti za pridobitev naziva vodnik psa spremljevalca in za priznanje izpita za psa spremljevalca s preizkusom obnašanja v urbanem okolju.

Način izvajanja

Izvaja se pred prvim in drugim delom izpita.

Strokovni izpit se izvaja v pisni obliki, in sicer v obliki testa z 30 vprašanji iz različnih področij kinologije (izbor izmed 140 vprašanj).

Test je pozitiven v primeru, da ga je kandidat dosegal najmanj 70% možnih točk. V primeru, da je kandidat dosegel 50% ali več odstotni rezultat, lahko ponavlja izpit še istega dne.

V primeru nižjega rezultata je možna ponovitev po poteku treh tednov, če je pes pozitivno opravil praktični del izpita. Za izvedbo tovrstne ponovitve, je potrebno podati pisno prošnjo KzŠ/KZS, ki takšno ponovitev odobri, ko preveri izpolnjevanje pogojev.

Drugi del izpita - IZPIT ZA PSA SPREMLJEVALCA NA VADBIŠČU

disciplina "B" - poslušnost

Sestava tega dela izpita in točke:

1. Vodenje na povodcu	20
2. Prosta vodljivost	20
3. Sedi v gibanju	20
4. Prostor v gibanju in odpoklic	20
5. Odlaganje psa	20
Skupaj	100

Vodljivost na povodcu (20 točk)

Shema poslušnosti - zadnja stran

Povelje : »poleg«

Povelje se sme izreči le na začetku vaje in ob spremembi tempa. Ovratnica ne sme biti na zateg.

Vodnik pride z navezanim psom v vaji »poleg« do sodnika in se s psom, ki je v sedečem položaju, predstavi sodniku. Iz poravnane osnovnega položaja mora pes na povelje za spremljanje »poleg« pozorno, veselo in poravnano slediti vodniku, s plečko v nivoju kolena, na levi strani vodnika. Ob ustavljanju se mora takoj samostojno hitro in poravnano usesti. Na začetku vaje gre vodnik s psom 40-50 korakov, brez ustavljanja, naravnost. Po obratu sledi še 10 do 15 korakov, nato vodnik pokaže tek in počasno hojo (vsakič najmanj 10 korakov). Prehod iz teka v počasno hojo poteka brez vmesnih korakov. Posamezna sprememba tempa mora biti prikazana z razločno spremembo hitrosti. Potem mora prikazati najmanj en levi in en desni obrat. Ustaviti se mora najmanj enkrat v normalni hoji. Na koncu vaje gre vodnik s psom na znak sodnika skozi skupino najmanj štirih premikajočih se oseb.

Skupina

Hoja skozi skupino premikajočih oseb se izvaja v okviru vodenja na povodcu in v vaji proste vodljivosti. Vodnik s psom mora vsaj enkrat med izvajanjem vaje v skupini priti tesno ob osebo v skupini. Sodnik lahko zahteva ponovitev vaje. Pohvala psa je dovoljena po tem, ko vodnik in pes zapustita skupino in se ustavita na izhodiščni točki v osnovnem položaju.

Ocenjevanje:

prehitevanje, odmik vstran, zaostajanje, počasno ali zadržano usedanje, dodatna povelja, pomoč s položajem telesa, nepozornost v kateremkoli tempu, na obratih in potrto psa, se ustrezno odštejejo.

2. Prosta vodljivost (20 točk)

Povelje »poleg«

Na povelje sodnika vodnik odveže psa. Vodnik povodec lahko nosi obešen preko ramena ali pa v žepu, vendar vedno na drugi strani kot vodi psa. Potem nadaljuje z vodenjem v skupini v kateri se mora najmanj enkrat ustaviti. Po zaključku dela v skupini zavzame vodnik s psom osnovni položaj na izhodiščni točki iz katerega nadaljuje z izvajanjem proste vodljivosti, ki je enaka, kot je opisano pri vodenju na povodcu.

Preizkus reakcije na strel

Streljanje se izvaja pri prosti vodljivosti na prvi liniji in pri odlaganju z motenjem. Strelja se dvakrat s 6 mm pištolo z razdalji najmanj petnajstih korakov. Časovni razmak med prvim in drugim strelom je 5 sekund. Prvi strel se izvede po najmanj 15 korakih proste vodljivosti. V kolikor se pes ob strelu ne obnaša brezbržno, vendar kljub temu ostane vodljiv, to ne štejemo kot napako. V kolikor vodnik po streljanju ne more več nadaljevati z izvajanjem vaj, ali izgubi nadzor nad psom, ga izločimo iz nadaljnega izvajanja vaj. Polno število točk dobi le pes, ki se na strel ne odziva in ostane brezbržen.

V primeru dvoma oz. nejasnosti je sodnik dolžan reakcijo na strel še enkrat preveriti. Preizkus se izvaja s privezanim psom. Pomočnik, na znak sodnika, ustrel dvakrat z razdalje najmanj 15 korakov. Pri preizkusu mora pes ostati na vrvi.

Preizkus reakcije na strel je obvezen in se izvaja za tiste pse, ki imajo ta preizkus kot pogoj za vzrejo. Pri ostalih psih se ta del preizkusa ne izvaja.

Ocenjevanje:

prehitevanje, odmik vstran, zaostajanje, počasno ali zadržano usedanje, dodatna povelja, pomoč s položajem telesa, nepozornost v kateremkoli tempu, na obratih in potrto psa, se ustrezno odštejejo.

3. Sedi v gibanju (20 točk)

Povelji : »poleg«, »sedi«

Iz poravnane osnovnega položaja gre vodnik s psom v prosti vodljivosti naravnost. Po 10 do 15 korakih se mora pes na povelje »sedi« takoj usesti v smeri gibanja, ne da bi vodnik zato spremenil hitrost hoje, prekinil gibanje ali se ozrl. Po nadaljnjih 30 korakih se vodnik ustavi in se obrne k psu, ki mirno sedi. Na znak sodnika gre vodnik nazaj do psa in se postavi na njegovo desno stran.

Ocenjevanje:

napaka v razvoju vaje, počasno usedanje, nemirno, nepozorno in postrani sedenje, se ustrezno odštejejo. Če se pes namesto usedanja uleže ali obstane, se odbije 5 točk.

4. Uleganje v gibanju in odpoklic (20 točk)

Povelja: »poleg«, »prostor«, »sem«, »poleg«

Iz poravnane osnovnega položaja gre vodnik s psom v prosti vodljivosti naravnost. Po 10 do 15 korakih se mora pes na povelje »prostor« uleči v smeri gibanja, ne da bi se vodnik zato ustavil, spremenil hitrost ali se ozrl. Vodnik gre še približno 30 korakov naravnost, se ustavi in se takoj obrne proti psu, ki mirno leži. Na znak sodnika pokliče psa s poveljem »sem« ali z imenom psa. Pes mora priti veselo, hitro, v ravni liniji in se usesti tesno, naravnost pred vodnika. Na povelje »poleg« se mora pes hitro in poravnano usesti levo zraven vodnika s plečko v nivoju kolena.

Ocenjevanje:

- napaka v razvoju vaje, počasno uleganje, nemirno ležanje, počasen prihod oz. sprememba hitrosti pri odpoklicu, razkoračena staja vodnika, napaka pri usedanju pred vodnika in pri zaključku, se ustrezno odštejejo. Če pes stoji ali sedi po povelju »prostor«, se odšteje 5 točk.

5. Odlaganje z motenjem (20 točk)

Povelji: »prostor«, »sedi«

Po prijavi sodniku sodnik pošlje enega od vodnikov na prej določeno mesto, kjer bo odložil psa. Ko pes in vodnik prideta do določenega mesta, se postavita v osnovni položaj. Iz osnovnega položaja poveljuje vodnik psu prostor. Vodnik odpne psu povodec in psa pripne na že vnaprej pripravljen in pritrjen varovalni povodec, ki je dolg 2 metra. Varovalni povodec mora biti trdno pritrjen na nepremično zadevo.. Pri psu se ne sme puščati nobenih predmetov. Po odložitvi, odide vodnik na znak sodnika, v določeni smeri. Po najmanj 30 korakih se ustavi obrnjen stran od psa. Tako obrnjen (s hrbtom proti psu) ostane ves čas izvajanja vaje odlaganja. Pes mora v času izvajanja vaj poslušnosti od 1-4, mirno ležati na prostoru. Na znak sodnika, odide vodnik k psu, se postavi na desno stran psa in na znak sodnika psu poveljuje »sedi« v osnovni položaj. Nato psu odpne varovalni povodec in ga pripne na svoj povodec. Na znak sodnika zapusti prostor za odlaganje. Nemirnost vodnika ali pomoč pri odlaganju ni dovoljena.

Psice se odlagajo ločeno.

Ocenjevanje:

v kolikor pes nemirno leži, sedi ali vstane se to primerno oceni. Če se pes med odlaganje premakne več kot za dolžino telesa iz določenega mesta za odlaganje, je ocena vaje nezadovoljiva.

Tretji del izpita - PREIZKUS OBNAŠANJA V URBANEM OKOLJU

Splošno

Preizkus obnašanja v urbanem okolju sestavljajo vaje s katerimi se ugotavlja vedenje v odnosu do ljudi, živali in okolja. Preizkus mora zajemati vsakdanje situacije in se ne sme izvajati v neposredni okolici matičnega društva. Preizkus se mora izvajati v strnjem naselju v času ko se odvija največji promet. Sodnik se dogovori z vodjo prireditve, kje bo preizkus v posameznih vajah potekal (ulica, pot, prostor). Izpitnikov s psi se ne sme izpostavljati nevarnosti v prometu, pri izvajanju izpita je potrebno upoštevati vse veljavne predpise (občinske, prometne).

Za izvedbo izpita je potrebno precej časa, zato mora organizator paziti, da ni prijavljenih preveliko število psov. V nasprotnem mora zagotoviti več sodnikov. Psi, ki opravljajo izpit lahko vsak preizkus opravljajo individualno in so tako tudi ocenjeni.

Posamezni preizkusi se ne ocenjujejo s točkami. Za oceno je pomembno kako se pes obnaša skozi celotno vajo, pomanjkljivo opravljene vaje se ne kompenzirajo z drugimi dobro opravljenimi vajami. Pomanjkljivo, oziroma ena neuspešno izvedena vaja pomeni, da sta pes in vodnik neuspešna na celotnem izpitu.

Vaje, ki so v nadaljevanju opisane, lahko sodnik prilagodi glede na situacijo v prometu oz. v naselju. V primeru nejasnosti ima sodnik pravico vajo ponoviti.

Sodniku je prepuščeno, da opredeli način izvajanja izpitov, možnosti so naslednje:

- vsi izpitniki s svojimi psi najprej opravijo vajo številka 1 in nato vsi preidejo na vajo številka 2, ter tako do vaje 6.
- vse vaje (od 1 do 6) najprej opravi prvi kandidat s psom in nato vse vaje opravi naslednji kandidat, itd.

Potek preizkusa

Srečanje s skupino ljudi

Vodnik se z navezanim psom sprehaja po prometni ulici. Na znak sodnika morata pes in vodnik (ob upoštevanju prometnih predpisov) prečkati prehod za pešce (semafor, zebra) pri čemer ju ves čas izvajanja vaje spremlja sodnik.

Pes mora ves čas preizkusa prostovoljno, s plečko ob vodnikovi levi nogi, spremljati svojega vodnika.

Pri srečanju s pešci in v prometu se mora pes obnašati neprizadeto.

Vodnik se bo pri izvajanju vaje srečal z pešci, ki bodo vnaprej izbrani, pri srečanju z njimi pes ne sme biti obremenjen oz. se mora obnašati ravnodušno. Skupina šteje 6 pešcev, oseba iz skupine pri srečanju z vodnikom le tega pozdravi, pes pa mora pri srečanju s to osebo mirno sedeti ali ležati ob vodniku.

Srečanje s kolesarjem

Na znak sodnika gre vodnik s privezanim psom po ulici mimo kolesarja. Po srečanju s kolesarjem, ko je pes že za kolesarjem, le ta pozvoni. Na določeni razdalji se vodnik s psom obrne in nadaljuje s hojo proti kolesarju, pri srečanju kolesar znova pozvoni. Srečanje potekata vedno na način, da se pes nahaja med vodnikom in kolesarjem, pes mora biti ob srečanju s kolesarjem sproščen.

Srečanje z avtomobili

Vodnik mora z navezanim psom mimo več avtomobilov. Pri mimohodu vodnika s psom voznik v enem izmed avtomobilov le tega vžge. Pri drugem avtomobilu voznik naglo zaloputne vrata. Ko vodnik in pes nadaljujeta s hojo se ob njiju ustavi avto in voznik vodnika povpraša o poti, pes mora ta čas mirno sedeti ali ležati ob vodniku. Pes se mora do avtomobilov in ostalega prometa obnašati nevtrarno in ne sme kazati strahu.

Srečanje s tekači in skaterji (rolerji)

Vodnik se z navezanim psom, sprehaja po vnaprej določeni trasi. Med hojo ga, ne da bi pri tem spreminjala tempo, prehitita najmanj dva tekača, ko se oddaljita, se obrneta in tečeta ponovno mimo vodnika s psom. Psu ni treba hoditi ob nogi, ne sme pa obremenjevati mimoidočih oseb. Pri srečanju z osebami ima vodnik pravico psu poveljevati, da se usede ali uleže.

Namesto tekačev se vaja lahko izvede s skejterji ali rolerji.

Srečanje z drugimi psi

Pri srečanju z drugimi psi se mora pes obnašati nevtrarno. Vodnik ob srečanju s psi lahko da dodatno povelje »poleg« ali psu pa psu poveljuje, da se usede ali uleže.

Obnašanje privezanega psa in obnašanje do živali

Na znak sodnika gre vodnik z navezanim psom po pešpoti v naselju. Po kratko prehojeni poti se vodnik, na znak sodnika, ustavi in priveže psa na drog, drevo ali drug fiksni predmet v naselju. Vodnik se umakne iz vidnega polja psa tako da vstopi v npr. trgovino, pes lahko leži, stoji ali sedi.

V nadaljevanju gre mimo navezanega psa kakšnih pet korakov v stran drug vodnik z navezanim psom.

Med preizkusom samostojnosti se mora pes obnašati mirno in mora mimoidočega psa (ne sme biti pretepač) mirno (brez napadalnega vedenja-zaganjanje, napenjanje vrvice) spustiti mimo. Na znak sodnika gre vodnik do psa in ga odveže.

Disciplina C - preizkus naravnih obrambnih zasnov

Sestava tega dela izpita in točke:

1. vodenje do zaklona	10 točk
2. napad na vodnika iz zaklona	30 točk
3. delo pod obremenitvijo	40 točk
4. pomiritev	20 točk
Skupaj	100 točk

Sodnik se mora z markerjem, ki ima ustrezno licenco, dogovoriti o poteku dela.

Sodnik mora pregledati opremo markerja in teren, kjer se bodo izvajale vaje obrambe.

1. vodenje do zaklona (10 točk)

Marker je skrii v 40 korakov oddaljenem zaklonu - revirju. Vodnik se s psom postavi na označeno mesto. Na sodnikov znak gre vodnik z navezanim psom približno 20 korakov proti revirju, se ustavi na označenem mestu in psa odveže. Nato nadaljujeta hojo proti revirju (dovoljeno je voditi psa s podvezanim povodcem).

2. napad na vodnika iz zaklona (30 točk)

Ko se približata revirju, marker na sodnikov znak napade vodnika. Pes mora napad preprečiti in markerja takoj zgrabiti v zaščitni rokav.

3. delo pod obremenitvijo (40 točk)

Po napadu psa se marker giblje v bočnem koraku in nakaže dva udarca (ki pa ju ne izvede). Vodnik lahko ves čas bodri svojega psa. Na sodnikov znak marker neha ogrožati psa in se umiri.

4. pomiritev (20 točk)

Vodnik da svojemu psu povelje za spuščanje. Lahko se mu približa do 3 m oddaljenosti. Ko pes spusti, gre vodnik do psa in ga pripne na povodec. Sledi odjava pri sodniku, marker se umakne v revir.

Ko vodnik psa spusti in pes zgrabi markerja, ni večja napaka, če pes markerja ne izpusti. Polno število točk dobi pes, ki je markerja energično zgrabil in ga ves čas močno držal in na povelje "spusti", markerja tudi odločno spustil.

Pes, ki rokava ne zgrabi, ne more dobiti pozitivne ocene.

Ocenjevanje:

- nediscipliniran pes pri hoji poti revirju = ena ocena nižje
- počasno reagiranje na markerja = ena ocena nižje
- ugriz ni miren in poln = ena ocena nižje
- dodatni ugriz = do dve oceni nižje
- ne spusti = ena ocena nižje
- če pes ne zgrabi ali zapusti markerja prekine se nadaljnje delo in vaje se ocenijo z 0 točkami
- pes lahko ugrizne samo v zaščitni rokav. Če pes ugrizne izven te površine ali ogroža sodnika ali vodnika, je diskvalificiran.